

Perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan prosessikuvaus kuntien työn tueksi

Minna Antila
Mari Sjöström
Joulukuu 2025

Tällä hetkellä lähes kaikissa kunnissa järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa, vaikka pakkoa ei ole.

Perusopetuslain mukainen aamu- ja iltapäivätoiminta onkin tarkoitettu ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien 20 c ja 20 i §:ssä tarkoitetuille oppilaille. Kunnat päättävät toiminnan järjestämisestä ja sen laajuudesta. Toimintaan osallistuminen on lapselle vapaaehtoista.

Aamu- ja iltapäivätoimintaan haetaan kunnan päättämällä tavalla. Kunta ilmoittaa myös toiminnan järjestämispaikoista ja aikatauluista. Otettaessa lapsia aamu- ja iltapäivätoimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Kunnat kysyvät aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisen käytänteistä – kysymykset ovat monisyisiä ja edellyttävät prosessien tarkastelua.

Tässä ohjeistuksessa olemme pyrkineet kuvaamaan prosessia eri osapuolten (kunnan, hyvinvointialueen ja huoltajan) näkökulmista.

Perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan säädöspohja

- Perusopetuslaki 1 § 4 mom.:
Aamu- ja iltapäivätoiminnasta säädetään 8 a luvussa.
- *Muista tämän lain säännöksistä aamu- ja iltapäivätoimintaan sovelletaan 40, 41 ja 43 §:n sekä 44 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä.*
- Aamu- ja iltapäivätoimintaan ei sovelleta esim. perusopetuslain
 - 31 § Opetuksen maksuttomuus
 - 32 § Koulumatkat

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa ei ole kyse oppilaan sivistyksellisistä oikeuksien turvaamisesta, vaan yhdestä koulupäivän yhteydessä järjestetystä palvelusta lapselle.

(VN/19213/2025)

Kunta

Perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen

Perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen on kunnalle vapaaehtoinen tehtävä

Kunta päättää järjestääkö aamu- ja iltapäivätoimintaa vai ei.

Jos kunta päättää järjestää perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa, **tulee sitä järjestää perusopetuslain 8 a luvun mukaisesti.**

Kunnalle maksetaan **toimintaan valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisesti.** Valtionosuuden saamisen **edellytyksenä on,** että kunta järjestää toimintaa perusopetuslain mukaisesti ja että toimintaa tarjotaan kaikille em. oppilasryhmille kunnan päättämässä laajuudessa.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan sisältö ja tavoitteet

- Aamu- ja iltapäivätoiminnan **tavoitteista on säädetty lailla.**
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta.
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee tarjota lapsille monipuoliset mahdollisuudet osallistua ohjattuun ja virkistävään toimintaan sekä mahdollistaa lepo rauhallisessa ympäristössä, ammattitaitoisen ja tehtävään soveltuvan henkilön valvonnassa.
- Lisäksi **Opetushallitus päättää aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä** (perusteet).

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen - miten

- PoL 48 b §: *Kunta voi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa **itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa taikka hankkia palvelut muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Kunta voi myös hankkia palvelut antamalla tähän tarkoitukseen avustusta palvelujen tuottajalle.** Toimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon eri kieliryhmien tarpeet. Kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon, että niillä toimintaan osallistuvilla lapsilla, joilla on 32 §:n mukainen oikeus koulumatkaetuun, on mahdollisuus käyttää tätä etuutta.*

Huomioita

- **Kunta päättää, miten se aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestää**
 - Itse, omana toimintana
 - Yhteistyössä muiden kuntien kanssa esim. kuntalain vastuukuntamallina
 - ”ostopalveluna”
 - ”avustus”

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen - kuljetus

- PoL 48 b §: *Kunta voi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa taikka hankkia palvelut muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Kunta voi myös hankkia palvelut antamalla tähän tarkoitukseen avustusta palvelujen tuottajalle. Toimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon eri kieliryhmien tarpeet. Kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti. **Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon, että niillä toimintaan osallistuvilla lapsilla, joilla on 32 §:n mukainen oikeus koulumatkaetuun, on mahdollisuus käyttää tätä etuutta.***

Huomioita:

- HE 57/2003 vp: Säännös on tarkoitettu toimintojen suunnittelua ohjaavaksi, eikä se siten esimerkiksi velvoita kuntaa kuljetusten järjestämiseen.
- Perusopetuksen oppilaalla, jolle on myönnetty kodin ja koulun välinen koulumatkaetus (32 §), tulee olla mahdollisuus päivittäin koulupäivän yhteydessä (ennen/jälkeen) käyttää tätä etuutta. Kunnan on järjestettävä etuus 32 §:ssä säädettyssä ajassa. Koulupäivän yhteydessä järjestettävää 32 §:n mukaista etuutta ei voi poistaa, vaikka oppilas olisi hakeutunut ja otettu apip-toimintaan.
- Yhdenvertaisuuslaki 15 § - voiko kunnalla olla velvollisuus järjestää vammaiselle lapselle kuljetus **erikseen** myös aamu- ja iltapäivätoiminnasta kohtuullisena mukautuksena?
- oikeuskäytäntöä tulossa

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen - kenelle

- PoL 48 b §: *Kunta voi järjestää ja hankkia tämän lain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa. **Jos kunta järjestää tai hankkii tämän lain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa, tulee sitä tarjota kunnassa toimivien koulujen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta 20 c ja 20 i §:ssä tarkoitetuille oppilaille kunnan päättämässä laajuudessa.***

Huomioita:

- Perusopetus**lain** mukaan kunnan tulee tarjota toimintaa kunnassa toimivien koulujen oppilaille (koulun ylläpitäjästä riippumatta).
- Perusopetus**lain** mukaan kunnan tulee tarjota aamu- ja iltapäivätoimintaa kaikille laissa säädetyille ryhmille eli kunnassa toimivien koulujen
 - 1. vuosiluokan oppilaille ja
 - 2. vuosiluokan oppilaille ja
 - muiden vuosiluokkien osalta 20 c §:ssä tarkoitetuille oppilaille ja
 - muiden vuosiluokkien osalta 20 i §:ssä tarkoitetuille oppilaille (1.8.2026 lukien)
- Oppilaan perusopetuslain 20 c §:ssä ja 20 i §:ssä tarkoitetun perusopetuksen järjestäminen perustuu opetuksen järjestäjän tekemään hallintopäätökseen.
- Kohdejoukko, jolle kunnan tulee toimintaa tarjota, ei määräydy lapsen sote-lain mukaisen päätöksen perusteella.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen - laajuus

- PoL 48 b §: *Kunta voi järjestää ja hankkia tämän lain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa. Jos kunta järjestää tai hankkii tämän lain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa, tulee sitä tarjota kunnassa toimivien koulujen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta 20 c ja 20 i §:ssä tarkoitetuille oppilaille **kunnan päättämässä laajuudessa.***

Huomioita:

- Kunta päättää, missä laajuudessa toimintaa järjestetään kullekin perusopetuslaissa säädetyille ryhmälle.
- Esim. montako paikkaa 1. luokkalaisille, montako 2. luokkalaisille, montako 20 c §:n päätöksen omaaville, montako 20 i §:n päätöksen omaaville.
- Kunnan ei tarvitse järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa kaikille edellä mainittuihin ryhmiin kuuluville oppilaille, vaan kunta päättää, **käytännössä resurssien ja tarpeiden pohjalta**, kuinka laajalti kuhunkin ryhmään kuuluville oppilaille toimintaa järjestetään (HaVL 8/2003 vp, SiVM 2/2003 vp).

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen – laajuus

- PoL 48 b §: Aamu- ja iltapäivätoimintaa tulee tarjota **joko 570 tuntia tai 760 tuntia koulun työvuoden aikana** kullekin toimintaan osallistuvalla lapsella. Toimintaan osallistuminen on lapsella vapaaehtoista. Toimintaa voidaan järjestää koulun työvuoden aikana arkipäivisin pääsääntöisesti kello 7.00–17.00 välisenä aikana.

Huomioita:

- Valtionosuuteen oikeuttavaa aamu- ja iltapäivätoimintaa on perusopetuslain mukaan velvollisuus tarjota jokaiselle toimintaan osallistuvalla lapsella joko 570 tuntia tai 760 tuntia koulun työvuoden aikana.
- Kunta päättää, tarjoaako toimintaa joko 570 tuntia tai 760 tuntia koulun työvuoden aikana vai sekä 570 tuntia että 760 tuntia koulun työvuoden aikana (toimintaan osallistuvan oppilaan huoltajan valinnan mukaisesti) (OKM tulkinta).

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen - laajuus

- PoL 48 b §: Aamu- ja iltapäivätoimintaa tulee tarjota joko 570 tuntia tai 760 tuntia koulun työvuoden aikana kullekin toimintaan osallistuvalla lapsella. Toimintaan osallistuminen on lapselle vapaaehtoista. Toimintaa voidaan järjestää koulun työvuoden aikana **arkipäivisin pääsääntöisesti kello 7.00–17.00 välisenä aikana.**

Huomioita:

- Kunta päättää tarjoaako toimintaa aamu- tai iltapäivällä vai molempina.
- Eri vuosiluokkien oppilailla eripituiset koulupäivät, kunnan on huolehdittava siitä, että tuntimäärät (570 / 760) täyttyvät
 - voi vaikuttaa ryhmien muodostamiseen ja toiminnan suunnitteluun

Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen - toimintasuunnitelma

- PoL 48 b §: *Kunnan tulee hyväksyä tässä laissa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoimintaa varten toimintasuunnitelma.*
- *Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toimintasuunnitelman sisällöstä.*

Huomioita:

- Toimintasuunnitelma pidettävä nähtävillä, missä julkaistu (kunnan verkkosivuilla)
- Kuntalaki 29 § Viestintä

Aamu- ja iltapäivätoimintaan hakeutuminen

- PoL 48 b §: Aamu- ja iltapäivätoimintaan tulee hakea kunnan edellyttämällä tavalla. **Kunnan tulee etukäteen ilmoittaa aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämispaikeista, toiminnan alkamis- ja päättymisajankohdasta sekä siitä, miten sen järjestämään tai hankkimaan aamu- ja iltapäivätoimintaan haetaan.** Otettaessa lapsia aamu- ja iltapäivätoimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Huomioita:

- Kunta päättää
 - toiminnan järjestämispaikeista,
 - toiminnan alkamis- ja päättymisajankohdasta sekä
 - siitä, miten sen järjestämään tai hankkimaan aamu- ja iltapäivätoimintaan haetaan.

Aamu- ja iltapäivätoimintaan ottaminen

- PoL 48 b §: Aamu- ja iltapäivätoimintaan tulee hakea kunnan edellyttämällä tavalla. Kunnan tulee etukäteen ilmoittaa aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämispaikoista, toiminnan alkamis- ja päättymisajankohdasta sekä siitä, miten sen järjestämään tai hankkimaan aamu- ja iltapäivätoimintaan haetaan.
Otettaessa lapsia aamu- ja iltapäivätoimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Huomioita:

- **Kunta päättää yhdenvertaisista valintaperusteista.**
- Jos hakijoita on enemmän kuin kunnassa on paikkoja, hakijoihin sovelletaan yhdenvertaisia valintaperusteita.
- Esim. arvonta, ilmoittautumisjärjestys jne.
- Subjektiivista tai tarpeeseen perustuvaa oikeutta toimintaan ei ole.

Maksut

- PoL 48 f §: Aamu- ja iltapäivätoiminnasta voidaan määrätä kuukausimaksu. **Kunta päättää aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien kuukausimaksujen määrästä.** Maksu saa olla 570 tunnin osalta **enintään 120 euroa ja 760 tunnin osalta enintään 160 euroa.**

Huomioita:

- **Kunta päättää toimintaan osallistuvilta perittävän maksun perusteista perusopetuslain rajoissa.**
- Kunnan maksukäytännöistä tiedottaminen
- HE 103/2025 vp:
 - Aamu ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen korotus
 - Maksujen indeksisidonnaisuus
 - Voimaan 1.1.2026

Henkilöstö

- PoL 48 e §: *Perusopetuslain mukaisessa aamu- ja iltapäivätoiminnassa **tulee olla** toiminnan järjestämistapa huomioon ottaen **riittävä määrä ammattitaitoisia ohjaajia**. Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.*
- ”Aamu- ja iltapäivätoiminnassa ohjaajana toimimaan on kelpoinen henkilö, 1) joka on suorittanut tehtävään soveltuvan korkeakoulututkinnon, opistoasteen tutkinnon, ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon ja jolla on koulutuksen yhteydessä hankittu tai kokemuksella osoitettu taito toimia lapsiryhmän ohjaajana taikka 2) jolla on kelpoisuus antaa luokanopetusta, esiopetusta, erityisopetusta tai aineenopetusta tai toimia oppilaanohjaajana.”

Huomioita:

- Kunta järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa, mutta kunta ei järjestä toimintaa oppilaan opetuksen järjestäjänä.
- Aamu- ja iltapäivätoimintaan ei sovelleta perusopetuslain opetuksen järjestäjän henkilöstöä koskevaa 37 §:ä.
- Perusopetuslain mukaiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan ei kuulu perusopetuslain 31 §:ssä säädetty ”opetukseen osallistumisen edellyttämät avustajapalvelut tai apuvälineet”.
 - Käytännössä tämä tarkoittaa, että perusopetuksen oppilaan opetukseen osallistumiseksi järjestetty avustajapalvelu ei jatku aamu- ja iltapäivätoimintaan.

Oikeus turvalliseen toimintaympäristöön ja opintososiaalisiin etuihin

- PoL 48 d §: *Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvalla lapsella on oikeus turvalliseen toimintaympäristöön.*
- *Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvalla lapsella on tarjottava välipala.*
- *Aamu- ja iltapäivätoiminnassa sattuneen tapaturman hoito on lapselle maksuton.*

Huomioita:

- Lakisääteisiä etuja toiminnan järjestämistavasta riippumatta.

Huoltajan rooli

Oppilaan huoltaja hakee paikkaa apip-toiminnasta

- PoL 48 b §: *Perusopetuslain mukaiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuminen on lapselle vapaaehtoista.*
- *Aamu- ja iltapäivätoimintaan tulee hakea kunnan edellyttämällä tavalla.*

Huomioita:

- Oppilaan huoltaja päättää, hakeutuuko oppilas kunnan järjestämään perusopetuslain mukaiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan vai ei.
- Oppilaan huoltaja voi arvioida, onko perusopetuslain nojalla järjestettävä aamu- ja iltapäivätoiminta lapselle haluttua palvelua esim. laadullisesti, määrällisesti tai laajuudeltaan riittävää
 - Koulut voivat antaa tietoa kunnan käytänteistä ja apip-toiminnasta, jotta huoltaja voi tehdä arvion ajantasaisen tiedon perusteella.

Huoltajalle on tärkeää antaa tietoa toiminnan luonteesta mahdollisimman konkreettisesti, jotta on mahdollista harkita, onko kunnan aamu- ja iltapäivätoiminta lapselle sopivaa. Esim. aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajat toimivat ryhmäohjaajina. Lapsia ei tueta toiminnassa avustajapalveluin kuten koulupäivän aikana.

Kunta

Kunta

- päättää aamu- ja iltapäivätoimintaan hakeutuneiden oppilaiden toimintaan ottamisesta (hallintopäätös)
 - yhdenvertaiset valintakriteerit – perusopetuslaki 48 b §
- päättää oppilaan toimintaan osallistumisesta perittävästä kuukausimaksusta (hallintopäätös)
 - perusopetuslaki 48 f § - maksut
- Muutoksenhaku – kuntalaki 16 luku
- päättää maksun alentamisen ja maksun perimättä jättämisen periaatteista (etukäteen)
 - Perusopetuslain (48 f §) mukaan maksuja ei tarvitse alentaa yksin lapsen vammaisuuden perusteella (VN/19213/2025)
 - Lapsen sote-lainsäädännön mukainen päätös ei automaattisesti maksuttomuuden peruste
- tiedottaa huoltajia mahdollisuudesta hakea kuukausimaksun alentamista ja maksun perimättä jättämisestä
- päättää maksun alentamisesta ja maksun perimättä jättämisestä huoltajan hakemuksesta (hallintopäätös)

Kunta ja hyvinvointialue asiakasyhdyspinta

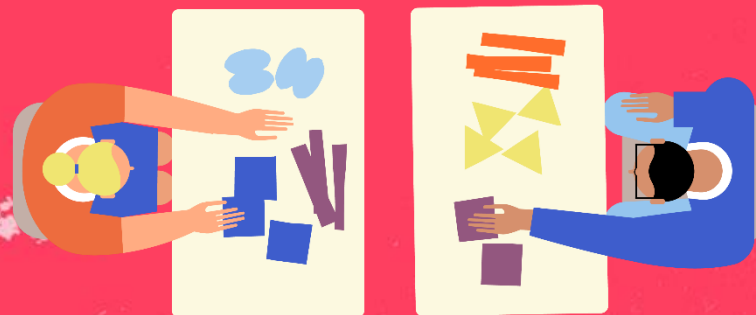
Miten kuntien ja hyvinvointialueiden hyvällä yhteistyöllä opastetaan perheitä hakemaan lapsen tarvitsemaa aamu- ja iltapäivätoimintaa täydentävää palvelua hyvinvointialueelta?

Neuvonta – hallintolaki 8 §

Kunta neuvoo toimivaltansa rajoissa => hyvinvointialue neuvoo toimivaltansa rajoissa

- Huoltaja voi hakea lapselle perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa täydentävää palvelua esim. vammaispalvelulain 9 §:n nojalla myönnettävää henkilökohtaista apua ”avustajapalvelua” hyvinvointialueelta.
- Kunta voi selvittää yleisen hakumenettelyn ja neuvoa mistä huoltaja saa lisätietoa.
- Hyvinvointialue voi kertoa kunnalle yleisen hakumenettelyn ja mistä huoltaja voi saada lisätietoa siihen, miten vammaispalvelulain nojalla myönnettävää täydentävää palvelua esim. henkilökohtaista apua voi hyvinvointialueelta hakea.
- Hyvinvointialue selvittää ja päättää lapsen oikeudesta esim. henkilökohtaiseen apuun.

Kunta ja hyvinvointialue organisatorinen yhdyspinta

Jos hyvinvointialue myöntää lapselle henkilökohtaista apua perusopetuslain nojalla järjestettävään aamu- ja iltapäivätoimintaan, on kunnan ja hyvinvointialueen sovittava, miten se käytännössä järjestetään.

**Hyvinvointialueen
velvollisuus järjestää
sosiaali- ja
terveydenhuollon
palveluita**

Esimerkiksi vammaispalvelulaki

- VPL 2 §: Hyvinvointialue järjestää vammaispalvelulain perusteella palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Asiakkaan edusta säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 4 ja 5 §:ssä. (30.12.2024/1075). Vammaisen henkilön palvelut järjestetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain, terveydenhuoltolain (1326/2010), ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain (980/2012), varhaiskasvatuslain (540/2018), perusopetuslain (628/1998) tai muun ensisijaisen lain perusteella. (30.12.2024/1075)

Huomiota:

- HE 122/2024 vp: Mikäli ensisijaisen lainsäädännön mukaisilla palveluilla ei voida turvata vammaiselle lapselle riittävää ja sopivaa sekä lapsen edunmukaista apua ja tukea, palvelut on *järjestettävä tai niitä on täydennettävä* vammaispalvelulain perusteella.

Lyhytaikainen huolenpito

- Vammaispalvelulaki 24 § 1 mom.: *Oman perheen tai muun läheisen kanssa asuvalla vammaisella henkilöllä on oikeus saada lyhytaikaista huolenpitoa silloin, kun huolenpidosta vastaavat läheiset ovat omaan elämäänsä liittyvien velvoitteiden taikka levon tai virkistyksen tarpeen vuoksi lyhytaikaisesti estyneet huolehtimasta vammaisesta henkilöstä, joka tarvitsee silloin apua tai tukea päivittäisissä toimissa tai valvontaa turvallisuuden vuoksi.*
- Vammaispalvelulaki 24 § 2 mom.: **Lyhytaikaista huolenpitoa on oikeus saada myös, jos kunta ei järjestä perusopetuslain 48 b §:n perusteella sellaista aamu- ja iltapäivätoimintaa, joka vastaa vammaisen lapsen yksilöllisiin tarpeisiin.**
- HE 191/2022 vp: ”Lyhytaikaisella huolenpidolla voitaisiin turvata vammaisen lapsen tai nuoren tarvitsemaa apua aamulla ennen koulun alkamista sekä koulupäivän jälkeen esimerkiksi silloin, jos kunta ei pystyisi hyvin erityisten tarpeiden vuoksi järjestämään palvelua aamu- ja iltapäivätoimintana perusopetuslain perusteella. Palvelua voitaisiin järjestää myös koulujen loma-aikoina vanhempien työssäkäynnin ajan taikka huolenpidosta vastaavan henkilön lepoaikana.”
- VN/1921372025: Erityiset tarpeet voivat liittyä esimerkiksi siihen, että lapsi ei vamman tai sairauden vuoksi pysty osallistumaan ryhmämuotoisesti toteutettuun toimintaan

Huoltajan rooli

Huoltaja hakee

- Huoltaja päättää, hakeeko lapselle vammaispalvelulain tunnistamaa palvelua esimerkiksi lyhytaikaista huolenpitoa hyvinvointialueelta vai ei.
- Huoltaja voi arvioida, onko lapsella on tarve esimerkiksi vammaispalvelulain nojalla järjestettävään lyhytaikaiseen huolenpitoon vai ei.
- Perustuslaki turvaa jokaiselle oikeuden saada etuuttaan ja oikeuttaan koskevassa asiassa päätös ja hakea siihen muutosta (21 §).

Hyvinvointialue

Hyvinvointialue

- **Hyvinvointialue päättää lapsen oikeudesta lyhytaikaiseen huolenpitoon.**
- Hallintolaki 31 § selvittämisvelvollisuus: *Viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset*
- *Asianosaisen on osaltaan esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Asianosaisen on muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen*
- Vammaispalvelulaki 35 §: *Tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimukseen sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään lain 36 §:ssä.*

**Vammaispalvelulain uudistuksella ei ole
muutettu kuntien lakisääteisiä velvoitteita
järjestää kasvatus- ja opetuspalveluita taikka
aamu- ja iltapäivätoimintaa vammaisille
lapsille.**

**Siksi kuntien rahoitusta ei ole muutettu
vammaispalvelulakia uudistettaessa.**

VN/19213/2025

Hyvinvointialueiden palveluiden järjestämistavat

- Hyvinvointialue päättää miten se palvelut järjestää.
- Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut
 - Itse tai
 - yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai
 - hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta tai
 - palveluseteli

Huomioitava:

- VPL 24 §: Hyvinvointialue voi sopimukseen perustuen hankkia lyhytaikaista huolenpitopalvelua kunnalta.

Kunnan ja hyvinvointialueen asiakasyhdyspinta

Lyhytaikainen huolenpito

- Vammaispalvelulaki 24 § 6 mom.: *Kunta voi tuottaa lyhytaikaista huolenpitoa siltä osin, kuin se on hyvinvointialueen ja kunnan tehtäväkokonaisuuksien toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista.*

Huomioitava:

- Tällöin kyse ei ole perusopetuslain mukaisesta aamu- ja iltapäivätoiminnasta, eikä kunta voi hakea siihen aamu- ja iltapäivätoimintaan myönnettävää rahoitusta.
- HE 191/2022 vp: toimintaa voidaan tarvittaessa järjestää koulun tiloissa hyödyntäen koulunkäyntiavustajien työpanosta.
- Säännöksellä mahdollistetaan palveluntuottaminen kunnan toimesta hyvinvointialueelle kunnan toimintaa yhtiöittämättä ja ilman, että horisontaalisen yhteistyön edellytysten täyttymistä tarvitsisi tapauskohtaisesti arvioida.
- Tilanteessa, jossa kunta sopimukseen perustuen tuottaa lyhytaikaista huolenpitopalvelua hyvinvointialueelle eli hyvinvointialueen hankkiessa järjestämisvastuulleen kuuluvaa palvelua kunnalta, palvelun järjestämisvastuu ja siihen liittyvät viranomaistehtävät säilyvät hyvinvointialueella.
- Palveluntuottajan l. kunnan vastuu palveluista määräytyy ennen kaikkea hyvinvointialueen ja kunnan välisen sopimuksen perusteella.

Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuuslaki

- Syrjinnän kieltö 8 §: *Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.*
- Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.
- Välitön syrjintä 10 §: *Syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.*
- Välillinen syrjintä 13 §: *Syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.*

Kohtuulliset mukautukset vammaisten ihmisten yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi 15 §

- Yhdenvertaisuuslaki 15 §: *Viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa käyttää viranomaisen palveluita sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla.*
- *Mukautusten kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan ensisijaisesti huomioon vammaisen ihmisen tarpeet ja lisäksi 1 momentissa tarkoitetun toimijan koko, taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus sekä mukautusten arvioidut kustannukset ja mukautuksia varten saatavissa oleva tuki.*

Kohtuullisista mukautuksista - pohdintaa

- Perusopetuslain mukainen aamu- ja iltapäivätoiminta ja vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu ja lyhytaikainen huolenpito ovat kunnan ja hyvinvointialueen lakisääteisiä palveluja.
- Yhdenvertaisuuslain soveltaminen perusopetuslain ja vammaispalvelulain rinnalla on haasteellista.
- Varman vastauksen antavaa oikeuskäytäntöä siitä, mitä yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettu kohtuullinen mukautus perusopetuslain mukaisessa aamu- ja iltapäivätoiminnassa voi olla, ei ole. Erillisen kuljetuksen järjestäminen vammaiselle oppilaalle aamu- ja iltapäivätoiminnasta? Voiko yhdenvertaisuuslain kohtuullinen mukautus luoda oikeuden uuteen palveluun, etuuteen, ilman nimenomaista säädöspohjaa vai olisiko se jo liian laajaa yhdenvertaisuuslain tulkintaa?
- Yhdenvertaisuuslain kohtuullisten mukautusten soveltaminen edellyttää aina tapauskohtaista, oppilaskohtaista harkintaa.
- Vrt. esteettömyyssäätely.

Yhdenvertaisuuslaki – kohtuulliset mukautukset 15 §

- On olemassa KHO:n ratkaisuja esim. KHO 2020:60, KHO 2023:38, joissa **perusopetuksessa** oppilaan perusopetuslain 32 §:n mukaisen koulukuljetuksen myöntämistä on arvioitu myös yhdenvertaisuuslain 15 §:n näkökulmasta.
- Kyse on ollut perusopetuksen oppilaan perusopetuslain 32 §:ssä tarkoitettusta koulumatkaetuuden myöntämistä koskevasta päätöksestä, jota on tullut perustella sekä perusopetuslain 32 §:n että yhdenvertaisuuslain 15 §:n nojalla.

Kuntaliitto

- ✓ **Viestimme asiasta keskeisille viranomaisille (OKM, STM)**
 - OKM:n ja STM:n ohjauskirje kunnille ja hyvinvointialueilla 17.6.2025
 - Yhdenvertaisuusvaltuutetun kannanotto 27.11.2025
- ✓ **Edistämme yhdyspintatyöskentelyä**
- ✓ **Julkaisemme ajankohtaista tietoa aamu- ja iltapäivätoiminnasta**
- ✓ **Tarjoamme koulutusta**